

**Доповідь Генерального директора
ТОВ «Нафтогазбудінформатика» Л.М. Уніговського
до Комітетських слухань Комітету Верховної Ради з питань паливно-
енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки
стосовно виконання зобов'язань України
в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства
15 жовтня 2013 року**

Шановні колеги!

1 лютого 2011 року Україна набула офіційного статусу повноправної країни-учасниці Енергетичного Співтовариства. Таким чином, Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися основних напрямків розвитку загальноєвропейського енергетичного ринку та виконувати вимоги відповідних нормативно-правових актів в енергетичній галузі.

За два роки, що минули, Україна здійснювала заходи, спрямовані на реформування вітчизняної енергетичної галузі й вже досягла певних результатів в цьому напрямку. Зокрема, Уряд України розпочав процес реформування Національної Акціонерної Компанії «Нафтогаз України» та реорганізацію її дочірніх компаній, було прийнято зміни до Законів України «Про трубопровідний транспорт» та «Про нафту і газ», а також розроблено і прийнято низку підзаконних актів, які відповідають основним законодавчим нормам ЄС.

Всі ці кроки є частиною великої роботи з імплементації положень так званого другого енергетичного пакету ЄС в рамках зобов'язань України, передбачених Протоколом про приєднання до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, і цю роботу ще не завершено.

Водночас, слід нагадати, що процес імплементації енергетичних законодавчих ініціатив Європейської Комісії в законодавство країн-членів ЄС, а також переважної більшості країн-учасниць Енергетичного Співтовариства тяжко проходив і продовжується дуже нерівномірно. Зокрема, досвід впровадження європейськими країнами положень так званого другого енергетичного пакету показує, що рівень практичного виконання вимог Директиви 2003/55/ЄС та Регламенту (ЄС) 1775/2005 й досі залишається недостатнім у деяких країнах-членах ЄС (Румунія, Франція), і це після дев'яти років, що минули з кінцевої дати імплементації положень цих актів (1 липня 2004). Практично проти усіх країн-членів ЄС Європейська Комісія порушувала судові позови через невиконання термінів впровадження вимог загальноєвропейського енергетичного законодавства. Що стосується 3-го Енергетичного пакету, кінцевий термін впровадження вимог якого для країн-членів ЄС спливає 3 березня 2011 року, то на даний час розглядаються судові позови стосовно неналежного рівня його імплементації проти 11 країн і, зокрема, Великобританії, Словенії, Фінляндії й до недавнього часу Польщі¹, уряд якої, згідно з рішенням Європейського суду, мав

¹ Президент Польщі 16 серпня 2013 року підписав зміни та доповнення до Енергетичного закону та деяких актів щодо відображення положень 3-го Енергетичного пакету, які вступили в силу 11 вересня 2013 року.

сплачувати пеню у розмірі 133 228,8 євро щоденно до моменту вирішення існуючих законодавчих суперечок.

Слід наголосити, що прийняття лише правових актів не є кінцевою точкою роботи країн-учасниць Енергетичного Співтовариства.

Одна з рекомендацій документу Європейської Комісії щодо пріоритетів енергетичної інфраструктури на період до 2020 року полягає в «збільшенні продуктивності енергетичного обміну між країнами Південно-Східної Європи, включаючи ті країни, які є учасниками Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, з огляду на їхню подальшу інтеграцію з енергетичними ринками країн Центральної Європи». Два енергетичних коридори, що передбачені у числі пріоритетів розвитку енергетичної інфраструктури ЄС, – «Північ-Південь» та «Південь-Схід», – розраховані саме на інтеграцію країн-учасниць Енергетичного Співтовариства.

Для України, робота в рамках Енергетичного Співтовариства є фактичним початком реалізації концепції секторальної інтеграції до ЄС, яка закладена в Угоду про асоціацію. Здійснення Україною протягом поточного року реверсних поставок природного газу до країни показує, серед іншого, впевненість європейських партнерів в послідовному розвитку організованого та прозорого українського конкурентного газового ринку, що ґрунтується на європейських нормах і принципах. Крім того, включення проекту модернізації української ділянки газопроводу Уренгой-Помари-Ужгород до переліку інфраструктурних проектів, що мають пріоритетне значення для Енергетичного Співтовариства², сприятиме зміцненню загального регіонального газового ринку та досягненню цілей загальноєвропейської енергетичної стратегії, і це, в свою чергу, свідчить про європейську підтримку процесу реформування українського енергетичного сектору.

Разом з тим, не дивлячись на прогрес в напрямку інтеграції енергоринку країни до єдиного ринку ЄС, на сьогодні існують й суттєві недоліки у виконанні Україною взятих зобов'язань в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, зокрема, в газовій галузі, що створюють бар'єри і перешкоджають ефективній співпраці операторів газотранспортних систем, особливо в транскордонних питаннях.

По-перше, не дивлячись на те, що головні вимоги Директиви 2003/55/ЄС стосовно юридичного та функціонального відокремлення діяльності, пов'язаної з експлуатацією мереж (транспортування, зберігання, розподіл), від комерційної діяльності (видобування, постачання) відображені в Законі України «Про засади функціонування ринку природного газу в Україні», наразі **ці вимоги не виконані в повному обсязі**.

По-друге, більшість вимог Регламенту (ЄС) 1775/2005 стосовно умов доступу до систем транспортування природного газу **залишаються**

² Перелік інфраструктурних проектів, що мають пріоритетне значення для Енергетичного Співтовариства, до якого включено проект модернізації української ділянки газопроводу Уренгой-Помари-Ужгород, планується затвердити під час 11-го засідання Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства, що відбудеться 24.10.2013 в м. Белград, Сербія.

невиконаними. Порядок доступу та приєднання до Єдиної газотранспортної системи України, затверджений НКРЕ, не містить положень стосовно прозорості операторів газотранспортної системи (Стаття 6 Регламенту вимагає оприлюднювати на постійній основі в режимі реального часу детальну інформацію щодо пропонованих послуг і відповідних умов, що застосовуються, а також технічну інформацію за усіма значущими точками мережі, необхідну користувачам для одержання дієвого доступу до мережі). Що стосується таких ключових аспектів Регламенту (ЄС) 1775/2005 як: принципи механізмів розподілу потужності і управління перевантаженнями (Стаття 5), правила балансування та плата за дисбаланс (Стаття 7), права на торгівлю потужністю (у тому числі й на вторинному ринку) (Стаття 8) та введення в дію відповідних Керівних принципів для операторів газотранспортної системи (Стаття 9) – то взагалі **на сьогодні їх відображення у національному газовому законодавстві відсутнє.**

Таким чином, можна констатувати, що впровадження вимог Регламенту (ЄС) 1775/2005 в національне законодавство **ще не здійснено і потребує суттєвого доопрацювання.**

Слід наголосити, що оскільки Україна є країною-транзитером природного газу до країн Центральної та Південно-Східної Європи, що вимагає тісної щоденної співпраці між оператором національної та європейських газотранспортних мереж, а також зважаючи на її статус повноправної країни-учасниці Енергетичного Співтовариства, необхідно запровадити національні керівні принципи (кодекси мереж), що мають бути гармонізованими з вимогами європейського газового законодавства, і, зокрема, з вимогами Регламенту (ЄС) 1775/2005, а надалі й з вимогами Регламенту (ЄС) 715/2009.

Водночас, повноцінне впровадження положень Регламенту (ЄС) 1775/2005 дозволить українському оператору газотранспортної системи активізувати діяльність, пов'язану з реалізацією заходів з розподілу транскордонної потужності (наприклад, через аукціонну торгівлю, що є найбільш економічно ефективним методом розподілу для торгівлі як на довгостроковій, так і короткостроковій основі).

Слід наголосити, що на сьогодні кодекси мереж країн-членів ЄС, а також країн-учасниць Енергетичного Співтовариства вже мають ґрунтуватися на вимогах 3-го Енергетичного пакету і, зокрема, Регламенту (ЄС) 715/2009. І хоча новий Регламент (ЄС) 715/2009 є логічним продовженням вимог так званого другого енергетичного пакету, це, в свою чергу, вимагає від України прискорення процесу гармонізації газового законодавства з європейськими нормами для забезпечення повноцінної інтеграції національного газового ринку з газовими ринками країн ЄС.

Окремо слід нагадати, що **європейська сторона розглядає Україну як країну-учасницю Енергетичного Співтовариства, на яку de jure вже поширюється зобов'язання щодо впровадження вимог 3-го Енергетичного пакету, що, в свою чергу, потребує прискорення процесу гармонізації внутрішнього національного енергетичного законодавства.**

Тому, на нашу думку, наразі постає необхідність активізувати діяльність за наступними напрямками:

1. Прискорити процес реформування Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України».
2. Прискорити розробку і введення в дію підзаконних актів, а також керівних принципів і відповідної нормативної бази для оператора газотранспортної системи, що ґрунтуються на ринкових механізмах, передбачених Регламентом (ЄС) 1775/2005 та новим Регламентом (ЄС) 715/2009, з метою забезпечення ефективного використання національної газотранспортної системи та покращення транскордонного співробітництва.

Без застосування в Україні відповідних європейських принципів та нормативної бази неможливо буде досягти інтеграції національного ринку до загальноєвропейського ринку газу. І навпаки: функціонування операторів газотранспортної системи України і сусідніх європейських країн в рамках єдиних загальних технічних, регуляторних та законодавчих норм, дозволить Україні суттєво покращити співпрацю на газовому ринку, особливо в транскордонних питаннях, підвищити ефективність використання національної ГТС, а також спростити питання диверсифікації маршрутів, у тому числі й реверсного постачання природного газу.

Дякую за увагу!